

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyea Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayeich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abdusalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIVASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIVAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI.....	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQARUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsumovich	

XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI

Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsumovich

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi magistranti

ORCID: 0009-0005-8717-0954

Annotatsiya. Zamonaviy avtomobil sanoati global raqobat, texnologik innovatsiyalar, energiya resurslarining diversifikatsiyasi va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'sirida jadal rivojlanmoqda. Ushbu maqolada dunyodagi yetakchi yengil avtomobil ishlab chiqaruvchilari – Toyota Motor Corporation, Tesla Inc. va BYD Auto misolida xalqaro avtomobil korxonalarining tashkiliy rivojlanishining zamonaviy xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ishlab chiqarishning gibrid modellari, vertikal integratsiya, global qiymat zanjiri boshqaruvi, innovasion menejment yondashuvlari va ekologik barqarorlik strategiyalarining korxona raqobatbardoshligiga ta'siri yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: avtomobil sanoati, Toyota, Tesla, BYD, global raqobat, texnologik innovatsiyalar, raqamli transformatsiya, Blade Battery, elektromobil (EV), gibrid.

Abstract. The modern automotive industry is expanding rapidly under the influence of global competition, technological innovation, energy-source diversification, and digital transformation. This article examines the contemporary organizational development characteristics of leading global passenger vehicle manufacturers – Toyota Motor Corporation, Tesla Inc., and BYD Auto. The study highlights hybrid production models, vertical integration, global value chain management, innovative managerial approaches, and environmental sustainability strategies that enhance corporate competitiveness.

Key words: automotive industry, Toyota, Tesla, BYD, global competition, technological innovation, digital transformation, Blade Battery, electric vehicle (EV), hybrid.

Аннотация. Современная автомобильная промышленность развивается ускоренными темпами под воздействием глобальной конкуренции, технологических инноваций, диверсификации источников энергии и процессов цифровой трансформации. В данной статье анализируются современные особенности организационного развития ведущих мировых производителей легковых автомобилей – Toyota Motor Corporation, Tesla Inc. и BYD Auto. В исследовании раскрыты гибридные модели производства, вертикальная интеграция, управление глобальными цепочками стоимости, инновационные управленческие подходы и стратегии экологической устойчивости, влияющие на конкурентоспособность компаний.

Ключевые слова: автомобильная промышленность, Toyota, Tesla, BYD, глобальная конкуренция, технологические инновации, цифровая трансформация, Blade Battery, электромобиль (EV), гибриды.

KIRISH

XXI asrda avtomobil sanoati nafaqat transport vositalarini ishlab chiqaruvchi, balki innovasion texnologiyalar, sun'iy intellekt, akkumulyator batareyalari, mahalliyashtirish, logistika va marketing kabi sohalarni birlashtirgan murakkab ekotizimga aylandi.

Xalqaro kompaniyalarning rivojlanish jarayonida quyidagi tendensiyalar asosiy omil sifatida namoyon bo'lmoqda:

- elektromobil texnologiyalarining ommalashishi;
- vertikal integratsiya va avtomatlashtirish;
- global ishlab chiqarish tarmoqlarining shakllanishi;
- ESG va barqaror rivojlanish tamoyillari;
- raqamlashuv va “aqlli zavod/Smart factory” texnologiyalari.

Ushbu maqolada Toyota, Tesla va BYD misolida mazkur xususiyatlar tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Atajanov Azizbek Abdimalikovich (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining bosh yuristkonsulti) tomonidan yozilgan “Raqamli transformatsiya sharoitida operasion menejmentni modernizatsiya qilish strategiyalari” maqolasida raqamli transformatsiya davrida tashkilotlarda operasion menejment tizimini modernizatsiya qilishning strategik yo'nalishlari tahlil qilingan. Mazkur ilmiy ishda zamonaviy texnologiyalar, yangi sharoitlar va boshqaruv amaliyotlari orqali menejment tizimini takomillashtirishning nazariy hamda amaliy asoslari yoritib berilgan.

Boshqa so'z bilan aytganda, tadqiqot raqamlashuv jarayonida – sun'iy intellekt, IoT, katta ma'lumotlar, avtomatlashtirilgan jarayonlar kabi texnologiyalar jadal kirib kelayotgan sharoitda – menejment faoliyatini yangi muhitga moslashtirish va uning samaradorligini oshirish uchun qanday strategik o'zgarishlar zarurligini o'rganadi.

Maqolada quyidagi uchta asosiy yo'nalishga alohida e'tibor qaratilgan:

1. Menejment paradigmalari (agile, lean, dizayn fikrlash)ning raqamli muhitga moslashuvi;
2. Inson resurslari va raqamli kompetensiyalar, shuningdek, tashkiliy madaniyatning transformatsiya jarayonidagi hal qiluvchi o'rni;
3. Tajriba natijalari, ya'ni raqamli transformatsiyaga tayyor tashkilotlarda operasion menejmentni modernizatsiya qilish evaziga samaradorlik, jarayonlar tartibi, boshqaruv tuzilmalari va biznes-jarayonlar sezilarli darajada yaxshilanishi mumkinligi.

Muallif ta'kidlaydiki, texnologik yangilanishning o'zi yetarli emas; samarali modernizatsiya uchun rahbarlik (leadership) yondashuvlari, tashkiliy madaniyat va xizmat ko'rsatuvchi biznes-jarayonlarning qayta ko'rib chiqilishi ham zarur.

Maqola raqamli transformatsiya sharoitida menejment tizimini modernizatsiya qilish – bu faqat yangi texnologiyalarni joriy etish emas, balki boshqaruv madaniyati, tashkiliy jarayonlar va inson omillarini o'z ichiga olgan kompleks jarayon ekanligini ta'kidlaydi. Agar tashkilot bu jarayonlarni aniq strategik yo'nalish asosida olib bormasa, raqamli transformatsiyadan kutilgan natijalarga erishish qiyin bo'ladi.

Shuningdek, <https://cyberleninka.ru/> saytida 2024-yil 1-noyabrda chop etilgan K.V. Drokina (iqtisod fanlari nomzodi, dotsent)ning “Xalqaro kompaniyalarning rivojlanish xususiyatlari va tendensiyalari zamonaviy sharoitlarda” (“Features and Trends of International Companies Development in Modern Conditions”) nomli ilmiy maqolasi ham o'rganib chiqildi. Ushbu maqolada zamonaviy global iqtisodiy sharoitda xalqaro kompaniyalar faoliyatiga ta'sir etuvchi asosiy omillar, rivojlanish tendensiyalari hamda raqamli transformatsiya, transchegaraviy hamkorlik va barqaror rivojlanish kabi strategik yo'nalishlar keng yoritilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi:

- Taqqoslash metodi. Dunyoning turli mintaqalarida faoliyat yurituvchi uchta yirik avtomobil/avtotransport vositalari ishlab chiqaruvchi kompaniyaning zamonaviy tashkiliy tuzilmasi (struktura, globalizatsiya, lokalizatsiya, diversifikatsiya va raqamlashuv) taqqoslash metodi asosida o'rganib chiqildi.
- Statistik tahlil. Toyota, Tesla va BYD avtomobil ishlab chiqaruvchilarining ishlab chiqarish modellari, global tarmoqlari, ESG strategiyalari va innovatsion rivojlanish darajalari statistik ko'rsatkichlar asosida jadval shaklida qiyosiy tahlil qilindi.
- SWOT tahlili. Tanlab olingan avtomobil ishlab chiqaruvchilarning kuchli va kuchsiz tomonlari, imkoniyatlari hamda xavf-xatarlari SWOT tahlil metodi yordamida aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tashkiliy modelning asosiy xususiyatlari. Toyota dunyodagi eng yirik avtomobil ishlab chiqaruvchilardan biri hisoblanadi. Uning zamonaviy rivojlanish xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- Lean manufacturing (“Toyota Production System”) – ishlab chiqarishda ortiqcha harakatlar, sarf-xarajatlar, vaqt va resurslarni minimal darajaga tushirishga qaratilgan boshqaruv tizimi;

- Just-in-time logistika modeli;
- Kaizen falsafasi – barcha xodimlar ishtirokida amalga oshiriladigan “uzluksiz takomillashtirish” yondashuvi;
- Global ishlab chiqarish tarmoqlari – kompaniya 27 ta mamlakatda zavodlarga ega.

Innovatsiya va diversifikatsiya. Toyota gibrid texnologiyalarining dunyodagi yetakchisidir. 1997-yilda ishlab chiqarilgan Prius modeli global gibrid avtomobillar sanoatining shakllanishida fundamental ahamiyat kasb etgan.

ESG va ekologik strategiya. Kompaniya 2050-yilgacha “Zero Emission” maqsadiga erishishni strategik yo‘nalish sifatida belgilagan.

2. Tesla Inc.: to‘liq vertikal integratsiya va raqamli transformatsiya yetakchisi

Tashkiliy modelning asosiy xususiyatlari. Tesla avtomobil sanoatidagi eng radikal innovatsion kompaniyalardan biri bo‘lib, uning rivojlanish modeli quyidagilarga asoslanadi:

- To‘liq vertikal integratsiya – dasturiy ta‘minotdan tortib akkumulyatorgacha bo‘lgan barcha komponentlar ichki ishlab chiqariladi;

- Gigafactory konsepsiyasi – Elon Musk tomonidan “dunyodagi eng samarali zavod modeli” sifatida ta‘riflangan ishlab chiqarish yondashuvi;

- Avtopilot va avtonom boshqaruv tizimlari.

Innovatsiya va diversifikatsiya.

- OTA (Over-the-Air) – avtomobillarning dasturiy ta‘minotini onlayn yangilash;

- Uzoq masofani bosib o‘tishga mo‘ljallangan yuqori sig‘imli akkumulyatorlar;

- Elektromobil narxini kamaytirishga qaratilgan samaradorlik;

- Raqamlashuv, sun‘iy intellekt va ma‘lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari.

ESG va ekologik strategiya. Tesla 2050-yilgacha Zero Emission tamoyiliga amal qiladi. Kompaniyaning asosiy missiyasi: “Dunyoning barqaror energiyaga o‘tish jarayonini tezlashtirish” (Accelerate the world’s transition to sustainable energy).

3. BYD Auto: yangi energiya vositalari (NEV) va Blade Battery texnologiyasiga asoslangan rivojlanish modeli

Tashkiliy modelning asosiy xususiyatlari. BYD dunyodagi eng yirik elektromobil ishlab chiqaruvchilardan biridir. Uning zamonaviy rivojlanish xususiyatlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Elektromobil texnologiyalari bo‘yicha Tesla bilan kuchli raqobat;
- Blade Battery – xavfsizligi yuqori, uzoq xizmat qiluvchi innovatsion akkumulyatorlar;
- Har bir asosiy komponentni ichki ishlab chiqarishga asoslangan vertikal integratsiya;
- Haydovchiga yordam beruvchi avtonom tizimlar;
- Yangi energiya avtobuslari, elektromobillar, gibrid modellarning keng turlari;
- Global ekspansiya va lokalizatsiya siyosati.

BYD hozirda dunyoning 70 dan ortiq mamlakatiga eksport qiladi. Shuningdek:

- Vengriya, Tayland, Braziliya, Indoneziyada zavodlar faoliyat yuritadi;
- O‘zbekistonda 2024-yil iyul oyida “BYD Uzbekistan Factory” MCHJ QK korxonasi ishga tushirilgan.

Kompaniya “Zero Emission Mobility” siyosatini amalga oshiradi. Barqaror energiya manbalariga o‘tish BYDning asosiy strategik tamoyillaridan biridir.

1-jadval. Solishtirma taxlil

Toifa	Toyota	Tesla	BYD
Ishlab chiqarish modeli	Lean, JIT	Gigafactory	Vertikal integratsiya
Asosiy yo‘nalish	Gibrid	Elektro	Elektro + gibrid
Innovatsiya	Kayden	Avtopilot, AI	Blade battery
Globalizatsiya	27 mamlakatda zavod	AQSH markazli, 5 zavod	70 mamlakat, tez ekspansiya
ESG	2050 strategiyasi	Zero emission	Green Mobility

Zamonaviy avtomobil sanoati global texnologik o‘zgarishlarning markazida turadi. Toyota, Tesla va BYD Auto misolida quyidagi zamonaviy xususiyatlar yaqqol namoyon bo‘ladi:

- Elektromobil va gibrid texnologiyalar avtomobil sanoatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan.
- Vertikal integratsiya – tannarxni pasaytirish va tezkor rivojlanishni ta‘minlovchi asosiy omillardan biridir.
- ESG standartlari va ekologik barqarorlik xalqaro kompaniyalar strategiyasida muhim o‘rin egallamoqda.
- Global ishlab chiqarish tarmoqlari hamda lokallashuv siyosatlari avtomobil sanoatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

• BYD Auto yangi energiya vositalari (NEV) sohasidagi innovatsiyalari tufayli XXI asrning eng tez rivojlanayotgan avtomobil ishlab chiqaruvchisiga aylandi.

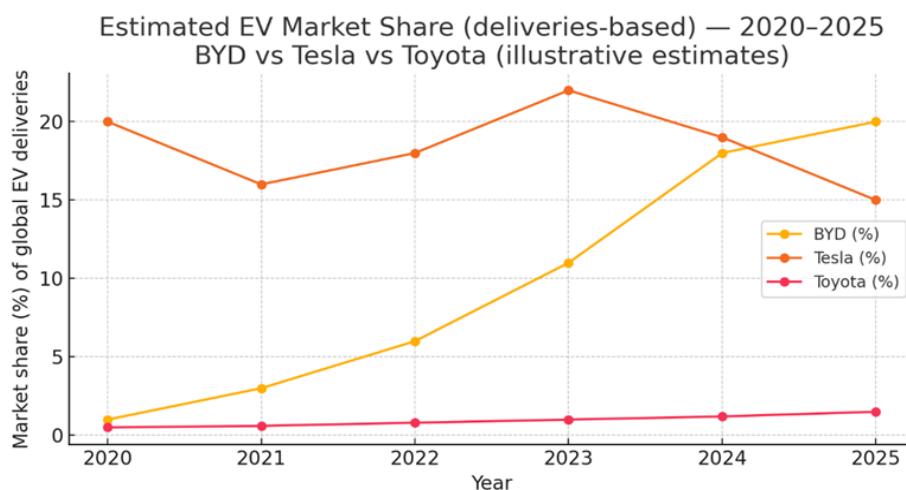
Zamonaviy avtomobil sanoatidagi raqobat endilikda faqat mahsulot sifati bilan emas, balki texnologik yangiliklar, ekologik barqarorlik, raqamli boshqaruv va global strategik yondashuvlar bilan belgilanmoqda.

Quyidagi jadvalda International Energy Agency (IEA) tomonidan 2020-2025-yillarda BYD, Tesla va Toyota kompaniyalarining bozor ulushi bo'yicha taqdim etilgan ma'lumotlar keltiriladi.

2-jadval. 2020-2025-yillarda BYD, Tesla va Toyota kompaniyalarining global elektromobil bozori ulushi (IEA ma'lumotlari asosida)

T/r	Year/Yil	BYD (%)	Tesla (%)	Toyota (%)	Qolganlar ulushi
1	2020	1,0	20,0	0,5	78,5
2	2021	3,0	16,0	0,6	80,4
3	2022	6,0	18,0	0,8	75,2
4	2023	11,0	22,0	1,0	66,0
5	2024	18,0	19,0	1,2	61,8
6	2025	20,0	15,0	1,5	63,5

Quyidagi grafikda BYD, Tesla hamda Toyota korxonalarining 2020-2025-yillardagi jaxon bozorda egallagan ulushini grafik usulida ko'rishimiz mumkin.

1-rasm. Qisqa solishtirma jadval. SWOT tahlil

3-jadval. Toyota, Tesla va BYD kompaniyalarining SWOT tahlili (kuchli tomonlar, kamchiliklar, imkoniyatlar va xavflar taqqoslanishi)

Kompaniya	Kuchli tomoni	Kamchiligi	Imkoniyat	Xavf
Toyota	Sifat, gibrid yetakchisi, global tarmoq	EVda ortda	Vodorod, rivojlanayotgan bozorlar	EV raqobati, qonunlar
Tesla	Innovatsiya, avtopilot, brend	Sifat muammolari, qimmat	Robotaxi, energiya	Xitoy xavflari, raqobat
BYD	Arzon EV, batareyalar, ekspansiya	Brend imidji past	Eksport, byudjet segment	Antidamping, geosiyosiy xavf

Zamonaviy avtomobil sanoatida kechayotgan o'zgarishlar Toyota, Tesla va BYD kabi yirik xalqaro kompaniyalarning tashkiliy rivojlanish modellarini chuqur tahlil qilishni talab etadi. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kompaniyalar global texnologik transformatsiya ta'sirida umumiy tendensiyalarga tayanayotgan bo'lsada, ularning har biri turlicha tashkiliy strategiya va rivojlanish yo'lini tanlamoqda. Mazkur farqlar bir tomondan raqobat ustunliklarini shakllantirsa, ikkinchi tomondan kompaniyalarning kelgusi 10-20 yildagi rivojlanish trayektoriyasini belgilovchi strategik omillarga aylanmoqda.

Avvalo, Toyota gibrid texnologiyalariga tayanadigan rivojlanish modeli bilan alohida e'tiborga sazovor. Kompaniyaning Lean va JIT kabi samaradorlikka qaratilgan tizimlari uning ishlab chiqarish madaniyatida ustuvor o'rin tutib, barqarorlik, sifat va ishonchlilik kabi muhim omillarni ta'minlab kelmoqda. Biroq global bozorda elektromobillarga talabning keskin oshishi Toyota uchun yangi strategik chaqiriqlarni yuzaga keltirmoqda. Tahlil natijalari kompaniyaning gibrid modellardan to'liq EV segmentiga o'tishda sustkashlik qilishi sababli Tesla va BYD kabi raqobatchilardan ma'lum darajada ortda qolayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, Toyota tomonidan faol rivojlantirilayotgan vodorod texnologiyalari kelajakda unga uzoq muddatli ustunliklar berishi ehtimoldan xoli emas. Demak, kompaniyaning tashkiliy rivojlanishi an'anaviy gibrid yechimlar bilan innovasion vodorod texnologiyalari o'rtasida muvozanat topishga qaratilgan.

Tesla misolida esa to'liq vertikal integratsiya, raqamlashuv va sun'iy intellektga asoslangan ishlab chiqarish modeli sanoatda yangi standartlarni shakllantirmoqda. Kompaniyaning Gigafactory konsepsiyasi, OTA yangilanishlari, avtonom boshqaruv tizimlari va AI asosidagi yechimlari an'anaviy avtomobil ishlab chiqarish modellari tubdan o'zgartirmoqda. Bunday yondashuv Teslani raqobatbardoshligini oshirayotgan bo'lsa-da, kompaniya ayrim xavf-xatarlardan xoli emas. Jumladan, Ilon Mask shaxsiga haddan tashqari bog'liqlik, FSD tizimiga oid regulyator cheklovlar, Xitoy bozorida siyosiy noaniqliklar va batareya xomashyosi narxlarining beqarorligi Tesla kelajagiga ta'sir etuvchi muhim omillar hisoblanadi. Shu bois, Tesla innovatsiyaning yetakchisi bo'lishi bilan birga, tashkiliy rivojlanish modeli yuqori dinamikaga ega va turli xavf-xatarlarga ochiq ekani tadqiqotda aniq ko'rindi.

BYD Auto esa hozirgi kunda global EV bozorining eng tez o'sayotgan ishtirokchisi sifatida maydonga chiqmoqda. Kompaniyaning Blade Battery kabi texnologik yutuqlari, arzon segmentga mo'ljallangan modellar va vertikal integratsiyaga asoslangan ishlab chiqarish tizimi BYDni qisqa muddatda Tesla bilan tenglashtirdi hamda ayrim yo'nalishlarda undan ustun holatga olib chiqdi. BYDning strategiyasida eksport, lokallashuv va global ekspansiya muhim o'rin egallaydi. Vengriya, Tayland, Braziliya va O'zbekistonda zavodlar ochilishi kompaniyaning mintaqaviy bozorlardagi mavqeini mustahkamlayotganini tasdiqlaydi. Biroq Yevropadagi past brend imidji, antidamping siyosati va geosiyosiy omillar BYDning global kengayishiga cheklovlar kiritishi mumkin. Demak, kompaniya tezkor transformatsiya va agressiv innovasion modelga tayanib rivojlanmoqda.

Ta'kidlash lozimki, uch kompaniyaning tashkiliy rivojlanish modellari o'rtasidagi farqlar butun avtomobil sanoatining strategik yo'nalishlariga ta'sir ko'rsatmoqda. Tesla va BYDda vertikal integratsiya raqobat ustunligi yaratgan bo'lsa, Toyota an'anaviy global yetkazib berish zanjirlaridan foydalanishda davom etmoqda. Innovatsiya tezligi Tesla va BYDda yuqori bo'lib, Toyota esa ehtiyotkor, bosqichma-bosqich yondashuvni afzal ko'radi. ESG va barqaror rivojlanish strategiyalari barcha kompaniyalarda mavjud bo'lsada, ularning amaliyotga joriy etilish darajasi o'zaro farq qiladi.

Umuman olganda, tahlil natijalari zamonaviy avtomobil sanoatida yagona tashkiliy rivojlanish modeli mavjud emasligini ko'rsatadi. Har bir kompaniya o'zining tarixiy tajribasi, korporativ madaniyati, bozor strategiyasi va innovasion imkoniyatlariga asoslanib rivojlanmoqda. Toyota – barqarorlik va ishonchlilikka, Tesla – inqilobiy innovatsiya va to'liq raqamlashuvga, BYD esa – tez ekspansiya va arzon, ammo samarali texnologik yechimlarga tayanadi. Shu sababli, har bir modelning o'ziga xos ustunliklari mavjud bo'lib, ularning barchasi avtomobil sanoati ekotizimida muhim o'rin egallaydi.

Shu bilan birga, tadqiqot kelajakdagi asosiy yo'nalishlarni ham aniqlab beradi: elektromobillar, avtonom boshqaruv tizimlari, energiya saqlash texnologiyalari, ESG standartlariga moslashuv va global lokallashuv kelasi o'n yillikda sohaning ustuvor rivojlanish yo'nalishlari bo'lib qoladi. Demak, kompaniyalar innovasion yechimlar, tashkiliy samaradorlik va strategik transformatsiya o'rtasida muvozanatni topgan taqdirdagina global raqobatda ustunlikni saqlab qolishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'rganilgan tadqiqot natijalari zamonaviy avtomobil sanoati jahon iqtisodiyotida eng tez rivojlanayotgan va strategik ahamiyatga ega tarmoqlardan biriga aylanganini yaqqol ko'rsatdi. Toyota, Tesla va BYD kabi yirik xalqaro kompaniyalarning tashkiliy rivojlanish tajribasi shundan dalolat beradiki, sanoatning kelajagini belgilovchi asosiy omillar – innovatsiya, raqamli transformatsiya, vertikal integratsiya, ESG standartlari va global lokallashuv jarayonlaridir. Tahlil shuni ko'rsatadiki, har bir kompaniya ushbu omillarga o'zining korporativ madaniyati, strategik maqsadlari va texnologik salohiyatidan kelib chiqib turlicha yondashmoqda.

Toyota barqaror ishlab chiqarish madaniyati, Lean va Just-in-time tizimlari, kaydzen falsafasi va gibrid texnologiyalarni rivojlantirish orqali global raqobatda o'z mavqeini saqlab kelmoqda. Biroq elektromobillar segmentida sekin rivojlanish kompaniya oldida yangi strategik vazifalarni yuzaga keltirmoqda. Shu bilan birga, Toyotaning vodorod texnologiyalariga yo'naltirilgan innovasion izlanishlari kelajakda kompaniyaning uzoq muddatli ustunligiga aylanishi mumkin.

Tesla esa global avtomobil sanoatida inqilobiy innovatsiya modeli bilan ajralib turadi. Vertikal integratsiya, Gigafactory konsepsiyasi, avtonom boshqaruv tizimlari va OTA yangilanishlari kompaniyani raqobatda yetakchi mavqega ko'tardi. Biroq keskin innovatsion rivojlanish bilan birga strategik xavf-xatarlar ham kuchaymoqda: geosiyosiy omillar, FSD texnologiyalariga oid regulyator bosimlari va kompaniya faoliyatining Ilon Mask shaxsiga yuqori darajada bog'liqligi. Shunga qaramay, Tesla sanoatda raqamlashuv, sun'iy intellekt va avtonom transport vositalari rivojlanishining asosiy drayveri bo'lib qolmoqda.

BYD Auto qisqa vaqt ichida jahon EV bozorining yetakchilari qatoriga kirib, "yangi avlod ishlab chiqaruvchisi" sifatida shakllandi. Blade Battery texnologiyasi, arzon va samarali modellar, yuqori darajadagi vertikal integratsiya va jadal global ekspansiya BYDning tez o'sishiga xizmat qildi. Kompaniyaning O'zbekiston, Vengriya, Tayland va Braziliyadagi zavodlari uning lokallashuv strategiyasining faol amalga oshirilayotganini ko'rsatadi.

Tahlildan kelib chiqadigan umumiy xulosa shundan iboratki, zamonaviy avtomobil sanoatida barcha kompaniyalar uchun yagona universal tashkiliy rivojlanish modeli mavjud emas. Har bir korporatsiya o'zining tarixiy rivoji, marketing strategiyasi, texnologik imkoniyatlari va global ambisiyalaridan kelib chiqib, turli yo'lni tanlamogda. Biroq ularni birlashtirib turuvchi umumiy tendensiyalar mavjud:

- elektromobil va gibrid texnologiyalarning ustuvor ahamiyat kasb etishi;
- ESG va "Zero emission" siyosatlarining strategik zarurati;
- raqamlashuv va avtonom transport vositalariga bosqichma-bosqich o'tish;
- global lokallashuv va vertikal integratsiya ehtiyojining ortib borishi.

Shu bois xalqaro kompaniyalarning tashkiliy rivojlanish jarayonida texnologik innovatsiyalar, strategik moslashuvchanlik va bozor talablariga tez javob qaytara olish muhim hisoblanadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, kelajakda kompaniyalar nafaqat yangi texnologiyalarni joriy etishi, balki korporativ madaniyat, biznes-jarayonlar va rahbarlik modellarini ham tubdan yangilashi zarur. Faqat shundagina ular global raqobatda barqaror mavqeni saqlab qolishga erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Atajanov A.A. (2025). Raqamli transformatsiya sharoitida operasion menejmentni modernizatsiya qilish strategiyalari. Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi. 2025-yil 11-sentyabr. Manba: <https://zenodo.org/records/17099883>
2. Drokina K.V., & Chen Yu. (2024). Features and Trends of International Companies Development in Modern Conditions. Southern Federal University, Russia. 2024-yil 1-noyabrda chop etilgan. Manba: <https://cyberleninka.ru/article/n/features-and-trends-of-international-companies-development-in-modern-conditions/viewer>
3. Womack J.P., & Jones D.T. (2018). Березхливое производство: Как избавиться от потер и добиться просветания вашей компании. Москва: Alpina / 472 bet.
4. Kahneman D. (2021). Думай медленно... решай быстро. Москва: AST / 653 bet.
5. Нодзи С. (2023). Тоёта: Пут к совершенству. Москва: ЭКСМО / 288 bet.
6. Visual Capitalist. (2024). The World's Top EV Makers by Market Share. Manba: https://www.visualcapitalist.com/the-worlds-top-ev-makers-by-market-share/?utm_source=chatgpt.com
7. International Energy Agency (IEA). (2025). Trends in the Electric Car Industry. Manba: https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2025/trends-in-the-electric-car-industry-3?utm_source=chatgpt.com

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>